

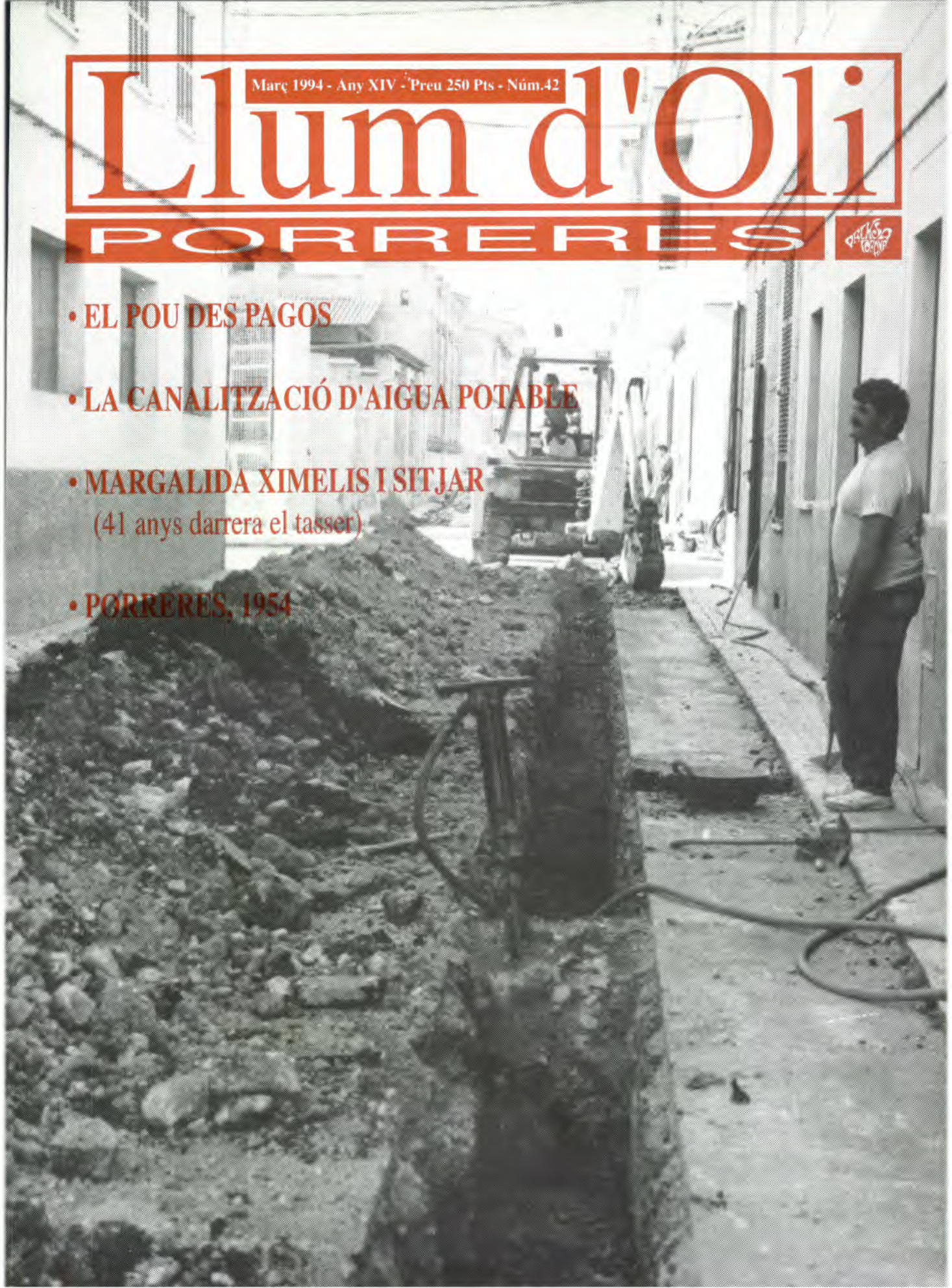
Març 1994 - Any XIV - Preu 250 Pts - Núm.42

Llum d'Oli

PORRERES

- EL POU DES PAGOS
- LA CANALITZACIÓ D'AIGUA POTABLE
- MARGALIDA XIMELIS I SITJAR
(41 anys darrera el tasser)
- PORRERES, 1954

II Cicle de Lliçons **4**

Activitats del Grup Excursioniste
Porrerenc **6**

Es Pou des pagos **7**

Els Cossiers a Mallorca **9**

L'Arxiduc també passa per
Porreres **11**

Mar i Cel... **12**

L'Ies Porreres **13**

La canalització d'aigua potable **14**

Margalida Ximelis i Sitjà **15**

Porreres, 1954 **17**

Opinions **20**

- S'estàn carregant...
- Una cursa popular o...
- El vi: llegint...
- L'instint de compondre

Joan Llinas 10 anys **22**

Llum d'Oli
Abril 1994. Núm. 42
Dipòsit Legal PM 76/1979

EDITA:

Carrer Almoina 67 -1r
 07260 Porreres

COORDINACIÓ:

Joana Mora i Cerdà

CONSELL REDACCIÓ:

Gori Barceló i Llaneres
 Bernat Bauçà i Garau
 Jaume Cerdà i Tomàs
 Vicenç Marí i Sastre
 Ferran Ribas i del Blanco

ASESSORAMENT:

Maria Barceló i Crespi

COLLABORADORS/-ES:

Gaspar Barceló i Barceló
 Gori Barceló Márquez
 Bartomeu Blanch
 Damià Duran
 Rafel Ferrà
 Bartomeu Ferrando
 Francesc Llinàs
 Miquel Mora
 Bernat Moyà
 Joan Oliva
 Pere Orpí
 Rafel Picornell Manresa
 Jaume Rosselló i Tomàs
 Jeroni Salom
 Sebastià Salom
 Aina Sansó
 Manel-Claudi Santos
 Bartomeu Servera
 Bartomeu Tauler

FOTOGRAFIA PORTADA

Foto Vidal
 Canalització de l'aigua
 al carrer Pasaraix

Imprimeix:

ETIRRENA, S.A.

TEL: 55 52 12

C/ Pintor Joan Gris, nº 2
 MANACOR

Diuen que un bon batle és aquell que no fa res perquè d'aquesta manera no el poden criticar per les seves actuacions; sens dubte, això és un bon pensament per al present, però una trista realitat per al futur.

Deim això perquè creim que actualment a Porreres es governa partint d'aquesta teoria, comentada moltes de vegades pel batle Josep Roig. No fer res és una teoria que podria servir per al present, perquè tota aquesta gent que es dedica a criticar (tal vegada massa) i no fer res, ho té més difícil de fer, i el responsable de l'Ajuntament passa més desapercebut. Però, sens dubte, mata el futur d'un poble que de cada dia té manco serveis i manco perspectives de sortir endavant.

En pocs anys, el nostre poble ha aconseguit tot un rècord de pèrdua de serveis: PAC, ambulància, guàrdia civil, xarxa de carreteres..., i qui sap què més. Amb tot això, no aconseguim noves empreses privades, ni tampoc que la Mancomunitat del Pla o el Govern Balear instal·lin algun servei al nostre poble que li pugui donar un poc de vitalitat, i això que estan governats pel mateix signe polític que el nostre ajuntament.

En aquests darrers mesos, a l'Ajuntament es debat el tema del polígon industrial; com sabeu, d'acord amb les normes subsidiàries està previst instal·lar-lo entre el camí de Marina i la carretera de Montuiri. Mentre l'Ajuntament de Porreres posa tot tipus de traves per fer noves instal·lacions o per crear noves empreses, els nostres pobles veïns donen tot tipus d'avantatges per crear llocs nous de feina als seus habitants i cerquen fórmules positives per incentivar la creació de noves empreses.

Aquí, sembla que les persones que duen el cap davant de l'Ajuntament, dubten de la necessitat d'un polígon industrial per al poble. Tot i el temps que fa temps que aquest tema arrossega, sembla que encara no es resoldrà de moment. Des de les pàgines de LLUM D'OLI, volem animar l'Ajuntament de Porreres a solucionar ràpidament aquest tema, perquè si continua així, passarà com sempre, que ens quedarem sense polígon, ni empreses, i tal vegada sense poble. Tan difícil és posar-se en feina i complir tot això que apunten a l'agenda?

II CICLE DE LLIÇONS

POESIA: JOAN MELIÀ

Divendres dia 25 de febrer, el filòleg porrerenc Joan Melià va encetar el segon cicle de lliçons, amb la conferència "Poesia i Societat: breu recorregut per la història de la Poesia"; va ser molta la gent que va acudir al nostre local per gaudir una estona de la brillant exposició realitzada per Joan Melià. Al llarg de la conferència es varen poder escoltar diferents poemes d'autors dels Països Catalans que components de la Nova Cançó s'han encarregat de musicar. Després d'aquesta experiència, el Consell de Redacció del LLUM D'OLI, ha decidit que a cada un dels nombres de la revista hi apareixeran diferents poemes de caire nacionalista.

TEATRE: LLUÍS COLOM

La segona edició d'aquest cicle la va realitzar Lluís Colom, president de la Fundació del Teatre del Mar. La conferència tenia per títol: "El teatre a Mallorca: la iniciativa del teatre del mar". Cal esmentar que va ser molt interessant poder escoltar com s'ha duit endavant aquest projecte i veure que realment és una iniciativa que val la pena i que, com passa sempre, no rep el suport que caldria de part dels organismes oficials.

L'endemà, dissabte dia 12, es va organitzar una sortida per anar a veure l'obra que en aquests moments es representa al Teatre del mar: "La meitat de res". Aquesta obra suposa una bona reflexió de dos periodistes sobre la guerra de l'ex-iugoslàvia.

GASTRONOMIA: JAUME MESQUIDA

Divendres dia 18 de març, coincidint amb els sopar de quaresma, es va celebrar una nova lliçó. En aquesta ocasió el ponent va ser el conegut empresari porrerenc, Jaume Mesquida, el qual va fer una interessant lliçó sobre el nostre vi; va començar amb un recorregut històric sobre la seva procedència i importància, i, finalment, va parlar dels aspectes tècnics més importants.

A continuació, a la mateixa Escola Nova, va tenir lloc el ja tradicional sopar de quaresma, que va reunir més de cinquanta socis i sòcies i simpatitzants de la nostra entitat. Novament, Catalina Trobat es va encarregar de realitzar les bones tasques dins la cuina. Realment, tot el que vàrem poder menjar va ser extraordinari, com també els bons vins de "les bodegues" de Jaume Mesquida. Per acabar, un excel·lent pastís de Can Miquel va fer que tots els participants quedassin convidats a tornar participar en properes edi-

cions.

ROMANÇOS: JAUME ARNELLA

Dia 25, va ser Jaume Arnella l'encarregat de realitzar una nova lliçó d'aquest cicle amb el títol: "Tirant lo blanc i altres romanços de tradició oral". Jaume Arnella és un dels millors conegedors del romançer català; en aquesta ocasió, i només amb la seva veu o acompanyat pel seu guitarró, ens va saber transmetre la seva genialitat i el seu art i ens va donar una bona mostra del romançer tradicional català i del romançer propi que posseeix.

PORRERES RÀDIO

Com ja deveu saber, darrerament Porreres ràdio no emet a causa d'una sèrie de problemes de tipus legals. La veritat és que va arribar una denúncia perquè la nostra emissora provocava interferències entre els avions i l'aeroport de Son Sant Joan.

L'Agrupació Cultural té com a objectiu primordial que PORRERES RÀDIO, funcioni, sense ganes d'adquirir cap tipus de protagonisme. Durant molts d'anys, el nostre local ha servit de seu a l'emissora. Darrerament, la Junta Directiva intentava posar una mica d'ordre en aquest tema per intentar que tothom pogués

ASSEMBLEA ORDINÀRIA

El propassat 29 de gener, als nostres locals, es va celebrar l'Assemblea Ordinària. En general, va transcórrer amb molta de normalitat, la Junta Directiva va presentar l'estat de comptes de les activitats ordinàries i de les extraordinàries del 1993 que va ser aprovat pels

assistents.

També es donà a conèixer el projecte d'activitats per enguany; el primer semestre consta bàsicament de les lliçons que començaren el divendres dia 25 de febrer a cura de Joan Melià.

El pressupost d'enguany, també

es va aprovar per unanimitat, i com a darrer punt de l'ordre del dia els assistents varen fer una sèrie de precís i preguntes a la Junta Directiva per poder augmentar el bon funcionament de l'entitat.

participar lliurement en la ràdio.

Una vegada fetes les indagacions legals pertinents, sembla que la millor solució és que PORRERES RÀDIO passi a ser municipal, la Junta Directiva de la nostra entitat ja s'ha posat en contacte amb l'Ajuntament per intentar donar una ràpida solució a aquest tema; hem de dir que hem trobat bones paraules, però que voldríem que no quedàs només en això, sinó que hi hagués una ràpida solució, ja que consideram que la ràdio és un bon mitjà de difusió cultural, i d'informació per a tot el poble. Una vegada més, recordam que la nostra entitat està disposada a ajudar en tot el que calgui perquè PORRERES RÀDIO funcioni una vegada més d'una forma lliure, democràtica i oberta a tothom.

Escacs

Després d'haver-se disputat set rondes del campionat de Mallorca per equips, els dos equips de l'Agrupació Cultural es troben a la zona mitjana-alta de la classificació.

L'equip de primera categoria té quatre punts mentre l'equip de segona tres punts i mig.

Encara queden per disputar quatre rondes a la primera categoria i sis a la segona.

Quant els jugadors més destacats fins ara:

Aurelio Mauro - 7 punts

Jaume Cerdà - 4'5 punts

Ramon Alenyar, Salvador Estelrich, Jordi Oliver Feliu i Pau Sorell - 3 p.

Jeroni Palerm - 2'5 p.

Biel Gornals i Joan Barceló - 2 p.

Jordi Oliver Garí, Bartomeu Rosselló i Joan Oliver - 1 p.

II Cicle de lliçons de l'Agrupació

FEBRER

Divendres dia 25 JOAN MELIÀ "Poesia i societat: Breu recorregut per la història de la Poesia"

MARÇ

Divendres dia 11 LLUÍS COLOM "El teatre a Mallorca: la iniciativa del Teatre del Mar"

Dissabte dia 12 TEATRE DEL MAR "La meitat de res". La Iguana

Divendres dia 18 JAUME MESQUIDA "El nostre vi". A continuació sopar de Quaresma.

Divendres dia 25 JAUME ARNELLA "Tirant lo blanc i altres romanços de tradició oral"

ABRIL

Divendres dia 23 RAFEL PERELLÓ "La pintura de paisatge de Mallorca: del realisme al modernisme".

MAIG

Divendres dia 26 DAMIÀ DURAN "Exaltació de la frivolitat de l'oci"

Divendres dia 21 TOMAS MARTINEZ "Agricultura Ecològica"
GASPAR CABALLERO

JUNY

Dissabte dia 4 MIQUEL FIOI "Prevenió de les malalties cardiovasculars: importància de la dieta mediterrània"

Dissabte dia 18 GUILLEM OLIVER "Arquitectura mallorquina i rehabilitació"

Excursió a sa Capella Blava (30-1-94)

Activitats del grup excursionista porrerenc

GENER - 30 excursió a Sa Capella Blava (Caimari)

FEBRER - 27, excursió d'Orient a Sóller per Es Cornadors.

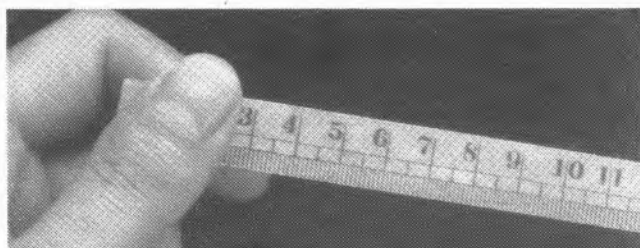
MARÇ - 12 i 13, acampada a Alcanelleta (Lluc)

MARÇ - 20, excursió a Sa Serra des Teixos (Escorca)

Les properes sortides programades són:

El 17 d'abril Volta al Puig Roig (Lluc)

El 8 de maig, Cala En Feliu, (Formentor).

A LA SEVA JUSTA MESURA

CRÈDITS

• CRÈDIT INSTANTANI

Podem **avançar-li fins a 8 mensualitats**

(màxim 1.000.000 pts.). Es un servei àgil, pràctic i molt fàcil d'obtenir. La concessió és instantània amb un bon tipus d'interès.

El termini de devolució és d'un any, podent elegir-se qualsevol data dins aquest període.

Si té una antiguitat de 3 o més anys a la seva empresa i 6 mesos cobrant la nòmina a través de Sa Nostra, pot gaudir-ne sens cap altre requisit.

• AVANÇAMENT NÒMINA

Resolució immediata.

S'amortitza amb l'abonament de la nòmina del mes.

• PRÉSTEC NÒMINA

Pot sol·licitar fins a 3.000.000 pts. (màxim 8 mensualitats) en les millors condicions del mercat.

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

**BAR PUB
ES FAROLET**

L'Almoina, 58 - PORRERES

ESTANC

CA NA JAUME

Tabac i articles de fumador
articles de regal, papereria

Carrer Sol nº 23

PORRERES

Es Pou des Pagos

Rafel Picornell i Manresa

El passat estiu, i en ocasió de les gestions amb la propietat per tal d'arranjar el talaiot des Pagos, haguérem de visitar amb certa freqüència la possessió.

I fou un horabaixa, mentre estàvem a la fresca amb l'agradable companyia de la Sra. Antònia, quan en vaig tenir notícia. La conversa anava en aquells moments de talaiots, pous públics per refer, i altres temes del nostre patrimoni.

Donya Antònia, de sobte, ens va interrompre per anunciar-nos que a mens de cent metres hi havia un pou públic.

Li vaig demanar on? Em digué que dins Es Pagos, al camí de Ses Talaies, just abaix de les cases.

Aquí hi ha un pou de l'Ajuntament de Porreres.

Segurament vaig quedar boca-badat, perquè va afegir.- Vols que l'anem a veure?

Des de la carretera tinguérem una bona visió del conjunt.

El camí de Ses Talaies, ve quasi perpendicular cap els marges des Pagos, en arribar torç a la dreta i després va paral·lel a la carretera de Porreres/Vilafranca, formant una placeta.

En aquest tram hi ha el pou.

A una vorera, dins un embolic de romaguers i herbes es podia endevinar un forat de pou sense apenes coll, cobert amb branques i soques entrevesades on es veia un forat de pou allargat a l'estil de les sínies, estava esbutzat pel costat del camí a conseqüència segurament del pes del trànsit.

El lloc o tram del camí on està ubicat aquest pou, com hem dit, forma una placeta amb un racó espaiós i ben agradable on s'assenten unes marjades que, amb la lleu inclinació pròpia dels peus de murades, donen una agradable visió a tot allò, malgrat es trobàs aleshores ple de brutícia i d'herbes.

Del pou a la carretera hi ha un accés, espècie de rampa de terra coberta totalment per herbes. Però mirant-ho de prim compte, es podia endevinar

Un angle de la placeta del pou amb l'escalera al fons

per les puntes de les pedres que sobresortien, que indubtablement corresponien als graons d'una antiga escala.

A partir d'aquell dia, el pou i l'entorn foren un clar objectiu per realitzar.

Posàrem fil a l'agulla, i el primer que calia, era agombolar tot allò fent netes aquelles parets, taut, racó i pou, sense, això sí, fer malbé l'obra bona, sermonejant les persones que hi intervenien, dient-los que més valia fer-ho amb les mans que amb cap eina de ferro.

Tornàrem recórrer a en Jaume Mora "Costitx", que té molta més sensibilitat i gust que no pas volum físic i que quan del patrimoni es tracta consent

fer el negoci de Na "Peix Frit".

El vaig acompanyar al lloc, que també desconeixia, i de llavors ençà ens "barallam" una parell de vegades cada dia, tot i cercant d'aportar la millor idea per fer cada una de les feines.

Es va començar per netejar el racó del marge, es retiraren aquells caramulls de terra, procedents de torrentades, i netejaren els peus de murades d'herbes.

Després d'escurar aquell talut/rampa efectivament abaix romaní una escala ample i vistosa, amb escalons llargs i espaiats.

S'hagueren d'afegir moltes pedres que mancaven adesiara i que donaven una impressió de barrams esportellats a aquells graons tan hermosos. També a l'entrega de l'escala amb la carretera ho haguérem de cloure amb pedres grans i bones ja que d'aquell replà havien desaparegudes totes.

Abaix, als primers escalons també se'n posaren de noves (ben encimentades) vist l'esforç d'escopidor que havíem de fer amb el camí.

Amb les feines del pou, primerament es va desfondar el costat de paret que havia passat per ull, refent aquest lateral des de ben endins. S'aixecaren les parets del coll fins a la mida precisa. S'adobaren les parets de l'entorn i es va acondicionar el portell que dóna a la tanca d'abaix.

A l'antic pou no li hem vist senyes de la presència de cap pica i, sens dubte, en devia tenir. Possiblement, la seva situació respecte del pou no fos la més adient i a conseqüència d'això amb el pas del temps hagi desaparegut.

Fós com fós n'havíem de collar una, i només podíem (vista la forma del coll) fer-ho a una banda.

En Miquel de Son Mas ens va subministrar una i just devora, damunt la paret, decidírem fer un petit pedrís.

A l'hora de posar-hi la corriola ens escoltàrem la proposta que un dia ens va fer el Sr. A. Arques, el qual suggeria d'acabar els colls de pous alguna vegada amb soques de peu, suportant la corriola a una branca.

Per altra part, si l'experiència ens

diu que la paret del costat del camí és la que més ha sofert per la proximitat dels vehicles, no és l'hora de fer capelles ni pilars, perquè el primer dia d'abandó (que Déu no vulgui que mai arribi) i quan es torni acaramullar terra de torrentades, el primer tractor amb remolc que passi amb viatge alt, pot endur-se'n fàcilment el que hi hagi construït: sien pilars o costats d'obra.

En Nofre Arbona de Son Bieló tenia l'ametler que havíem de menester a Son Jorbo. Li diguérem i abans d'acabar-li de demanar, ja ens l'havia dat.

Ens faltava la piqueta del poal, que

havia d'esser això: un pica petita com un poal.

E Jaume Mora en tenia una. A més ens va mostrar una pedra molt rara amb un forat central, única obra de la natura, que ens venia perfecta pel que havíem de menester.

La posaríem com a bec de canó per on brollaria l'aigua dins la pica gran.

Un enreixat de ferro amb finestró protegeix el coll del pou.

Li clavàrem també una fermadora que creiem molt pròpia al lloc i veïnat unes rajoles que diuen: POU DES PAGOS

PATRIMONI CULTURAL
AJUNTAMENT DE PORRERE

FITXA DEL POU:

Forma del coll: Rectangular, lleugerament ovalat

Mesures de la boca del coll: 1,80 x 0,65 metres

Altura de l'empitador: 0,80 metres

Nivell de l'aigua del pou respecte al nivell de terra: 3'00 metres

Fondària del pou: 8'00 metres sense escurar.

Qualitat de l'aigua: Potable.

Un prec final. Anau a veure'l

Es Pagos (Síntesi històrica)

Bartomeu Servera i Sitjar

Es Pagos és una possessió situada al N.E. del terme de Porreres, confrontant septentrionalment i de forma respectiva amb els municipis de Sant Joan i Vilafranca de Bonany. Aquesta explotació fou durant llarg temps la més valorada del nostre municipi (1), més per la seva productivitat que per la seva extensió. Així, si per exemple agafam el Padró de finques rústiques de l'any 1880 (A.M.Po., 974), veurem que els 287 quarterades d'extensió des Pagos eren superades per les 453 de Sa Bastida (la més extensa de Porreres), les 387 des Tast i les 350 de Son Lluís; però, aquestes tres darreres es situen a la zona de terres més primes del terme i per tant la seva productivitat és inferior: la garriga ocupava un 24% de l'extensió des Pagos, un 75% de Sa Bastida, un 68% des Tast i un 43% de Son Lluís (2).

Respecte a la seva denominació, hem de dir que fins a principis del S.XVI la documentació esmenta a la possessió *dels Paons*, mentres que ja des de finals del mateix segle fins al S.XVIII se l'anomena com *els Pagos* (en ambdós casos amb article literari sempre). Amb la castellanització fàctica dels documents de l'administració municipal a partir dels Ss.XVIII i XIX passaria a inscriure's d'*Els a Los Pagos*; encara que de forma usual i col.loquial s'utilitzi l'article salat per a

denominar aquesta explotació agrària (3).

Per tal de fer significatius els termes PAO/NS, PAGO i PAGOS, exposarem com els defineix el **Diccionari Català-Valencià-Balear** (Alcover, A.M., i MOLL, F. de B.):

- Paó o pago: ocell de la família de les gal.linàcies, espècie *Pavo cristatus*, oriünd d'Àsia (en castellà *pavo real*). Ve del llatí *pavone*.

- Pago: del llatí *opam* (obac).

- Pagos: és dubtós si ve del llatí *pagos* (llogarets) o si cal considerar-lo procedent del llatí *opacos* (obacs).

Per altra banda, fins a la supressió del drets senyoriais (feudalisme) a l'Estat espanyol pel liberalisme a mitjans del S.XIX, existia l'estructuració de la propietat entre els dominis directe i útil. Així, just després de la conquesta cristiana, el domini directe des Pagos (com tot el que seria el terme de Porreres) pertocà a l'oncle de Jaume I, Nuno Sanç, heretat pel Rei a la seva mort; doncs Es Pagos passaria a esser de domini Reial. Al S.XVIII se li agregà a aquesta possessió el raval *Lo Puig Colom*, en domini directe del posseïdor de l'útil (anomenat en alou propi).

Respecte al domini útil (el que actualment considerariem com a propietari), ja des del S.XV tenim documentat que Es Pagos pertanyia a la família dels Nicolau, anomenats *dels Paons* o *dels Pagos*. Quan al S.XVII aquesta

família no va poder fer front a l'endeutament censalístic que gravava sobre la seva possessió, la Cúria Reial la posà en venda mitjançant pública subhasta, adquirint-la definitivament Priam de Villalonga el 31 d'agost de l'any 1671; aquesta família de la noblesa mallorquina encara avui en dia en conserva la propietat.

Notes:

1- Als Estims de 1578 estava avaluada en 8.000 lliures i en els de 1685 en 12.000 lliures.

2-El citat padró ens relaciona els confrontes de dita possessió:

Est: Sant Martí, Son Bou, Son Doctó.

Sud: terres de Rafel Brasset, terres d'Antoni Mestre, Son Morlanet, Can Coves i terres de Jaume Carles.

Oest: Son Gall, Can Canonge i Can Fusteret.

Nort: porció des Pagos a Sant Joan.

A més s'esmenten els diferents cultius que s'hi conraven: 195 qdes. de cereals, 3 qdes. d'hort i 1 qda. de figueres de moro. A més de 68 qdes. de garriga i 19 de pinar.

3- "... *possessionem nominatam vulgariter dels Paons, scituatam in dicta parroquia de Porreres...*" (any 1516; ARM, P-560).

"... *cases i terres de la possessió dels Pagos, compreses les terres que són del terme de Sant Joan de Si-neu...*" (Estims de l'any 1578).

Els Cossiers a Mallorca: Passat i Present (i IV)

Cossiers d'Alaró

Alaró també ha patit, com Pollença i Manacor, la pèrdua i la recuperació dels seus cossiers. El 1939 va esser el darrer any dels antics cos-

siers.

El procés de renaixement a Alaró, que sortosament vaig poder seguir d'aprop, va esser un procés llarg

i meditat. El cap pare d'aquesta empresa ha estat Francesc Vallcaneras que durant molts d'anys ha investigat detalladament el trajecte històric

Foto VIDAL *Porreeres*

FOTOGRAFIES D'ESTUDI
REPORTATGES DE NOCES, BATETJOS, COMUNIONS
AMPLIACIONS I REPRODUCCIONS

dels cossiers del seu poble i de moltes altres danses de figura consemblants d'arreu de les terres mediterrànies. El fruit d'aquesta recerca va esser un llibre: *Els cossiers d'Alaró: aproximació al fet dels cossiers de Mallorca*, publicat per l'ajuntament l'estiu del 1990. En les seves pàgines podem trobar tot un apartat que dona a conèixer les reflexions de l'autor sobre l'origen del scossiers i la seva relació amb altres rituals d'altres indrets realment interessant.

Però d'allò que realment se n'ha tret un profit evident -la recuperació- és dels capítols que ens donen a conèixer el costumari de les antigues colles, les entrevistes amb els cossiers d'antany, les fotografies dels últims anys, etc. Com a anècdota, resulta que aquestes fotografies, que han tingut un paper destacat en la confecció dels vestuaris, no es varen fer als cossiers, sinó al capellà que

presidia la processó de Sant Roc.

Després de la publicació del llibre, el repte de la recuperació era engrescador. I un grup ben engrescat d'alaroners i alaroneses es va dedicar a la tasca amb molta il·lusió i amb tota l'ànima. Començaren els assaigs, la confecció dels vestits i la organització de la sortida. Puc donar testimoni personal que amb els materials i amb els testimonis que tenien, feren una feina molt fidel i molt digna. El Sant Roc del 1992, Alaró tornava tenir cossiers.

Des de llavors, ballen el dia del patró. L'horabaixa van a cercar el rector i l'ajuntament fent un ballet d'acompanyada fins a l'església, ballen l'oferta a l'ofici del sant i acompanyen la processó que es fa després. També, el darrer dissabte de maig, ballen a la festa de *los d'amunt*, zona antiga del poble, fent l'oferta a l'ofici, i un recorregut pels carrers del barri.

Crec que, encara que per Sant Roc els porrerencs i les porrerencques tenen el cau a Porreres, és interessant fer una escapada a Alaró -canviant de poble però no de patró- per veure ballar els darrers cossiers recobrats de Mallorca.

I amb els darrers cossiers de l'any, els de Pollença i els d'Alaró, hem acabat aquest recorregut pels pobles de la nostra illa on, al llarg de l'any, podem gaudir de la dansa de cossiers: com a espectacle, com a tradició, com a sentiment col·lectiu de festa. La seva càrrega de significat no és estàtica, ni ho ha d'esser. Cada època els cossiers han tingut un pes específic diferent dins la vida dels pobles. Ara el que cal és mantenir-los ben vius, no just com a herència del passat, sinó com un aspecte important però *normalitzat* del nostre espai festiu. Val la pena participar-ne!

Cossiers de Pollença

Aina Sansó i Rosselló

A Pollença, com a Manacor, els cossiers es recobraren l'any 1981 gràcies a l'esforç d'uns joves investigadors. La seva actual data de sortida és el dia de la Patrona, la mare de Déu dels Àngels, dia 2 d'agost. Aquest mateix dia, l'horabaixa, es commemora, amb la festa dels Moros i Cristians, la gesta de l'heroi Joan Mas que amb la seva valentia alliberà el poble de la invasió dels pirates.

Segons els dos joves investigadors pollencins que dugueren a terme la recerca, se suposa que la darrera data de sortida se situa als voltants de l'any 1910. Trobaren encara viva la darrera dama que ballà, la qual els donà algunes indicacions els punts dels balls. Recolliren les melodies de dues altres dones, que els anomenaren LES

TAULES i LA PROCESSÓ.

Encara que només amb dues melodies, fan quatre ballets diferents. Sembla que la dama vella no anomenava els balls de cap manera especial, però els mateixos dançadors d'ara els anomenen: L'OFERTA, a la missa de la Patrona, L'ENTREGA DE RAMS (ball d'estructura allargada) i LA CADENA i SALUDAR LA DAMA (d'estructura circular).

Els cossiers de Pollença són dotze i la dama, fruit segurament de la degradació patida els darrers anys, quan els dançadors eren infants petits. Per tots els altres pobles, i fins i tot a danses similars d'altres països de la mediterrània i d'arreu del món es repeteix sempre el set, número màgic, dels sis cossiers i la dama. Com a Manacor, tampoc no van acompanyats de dimoni.

La dama va vestida de blanc amb un ram d'alfabeguera a les mans. Els cossiers duen capell de palmes amb cintes de colors penjant; camises, calçons amb bufes i calces blanques i sabates negres. Els colors de les faldetes són blau, verd i vermell. Duen mocadors i alfabeguera a les mans.

El primer ball que interpreten és l'oferta, a la missa de la Patrona. Ballen després a la Plaça Major, a la Plaça Vella i solen anar també al Convent i a la Residència dels vells, i a fer el darrer ball a ca la dama.

L'acceptació popular que han tingut els cossiers recobrats ha estat excel·lent, a Pollença. En general els pollencins valoren moltíssim tot *lo pollencí*. I les celebracions del dia de la Patrona, molt especialment. Tant de bo que aquesta situació perduri per a sempre.

L'arxiduc també passa per Porreres

**Maria Barceló i Crespi
Bartomeu Servera i Sitjar**

L'any 1994 ha estat declarat com a l'any de l'Arxiduc. Sens dubte la figura de Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena mereix un reconeixement per part de la nostra Comunitat perquè tingué una sensibilitat envers a les nostres illes com pocs l'han viscuda. mitjançant els seus treballs, imprescindibles tan pels estudiosos de la Història com de l'Agricultura, la Lingüística, l'Antropologia i tantes altres disciplines, donà a conèixer molts d'aspectes de les Balears arreu d'Europa i als propis illencs. Els seus treballs, més de cent anys després, són de consulta obligada per estudiosos des de la història fins a l'Agricultura.

Nascut a la ciutat de Florència l'any 1847 i mort a Brandeis, prop de Praga, l'any 1915, la seva posició social com arxiduc d'Àustria li permeté viatjar per tota la mediterrània i realitzar-ne estudis de gran nivell científic. Entre les seves obres destaca "Die Balearen" (1869-91).

Una part d'aquesta obra és "Los pueblos de Mallorca. La parte meridional de la isla", on el capítol "Las comarcas del sur de la Isla" hi ha una detallada descripció d'allò que l'Arxiduc va poder observar sobre el terreny del nostre municipi. L'itinerari seguit per l'autor començà

S.A.I. y R. El Archiduque de Austria Luís Salvador de Habsburgo-Lorena y de Borbón. Època de su afincamiento en Mallorca, 1872. Tenía entonces veinticinco años

des dels Creuers de Montuïri i acabà per la carretera de Felanitx. A grans trets, narra tot el que més li cridà l'atenció de l'indret per allà on passà, com la possessió de Son Mas (on és la finestra cornella que ell assenyalava?), la capella de la Santa Creu, la capelleta dedicada a Sant Cristòfol (avui davant la benzineria), la

creu de terme del Pou d'Amunt, la Plaça, la Casa Consistorial (a l'altre cantó de l'actual Ajuntament), la capella de l'Hospitalet, la Rectoria, l'església parroquial. D'aquest temple destaca l'origen, les proporcions, capelles, retaules, la creu processional gòtica, el cadirat del cor, etc., i n'opina que *es una de las más ricamente ornamentadas entre todas las de Mallorca*. Per altra banda, no oblidà fer una referència detallada del Santuari de Monti-Sion, les creus gòtiques del camí que hi condueix i a la important tasca docent com a escola de gramàtica. Finalment, d'entre les possessions que més l'interessaren hi ha la de Son Lluís, subrallant l'interès de les seves coves.

L'Arxiduc trobà un poble amb 4.288 habitants (molt semblant a l'actualitat) i 1.118 cases, de les quals 56 estaven deshabitades. A l'època en que Lluís Salvador visità la nostra vila, els porrerencs es dedicaven bàsicament a l'agricultura, essentant el cultiu avui desaparegut del safrà, de gran fama i importància econòmica.

Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena, amb el temps, ha esdevingut un personatge popular i gairebé llegendari per a Mallorca. Enguany, més que mai, hauria de servir per a estudiar millor la seva figura i obra de tanta importància per al coneixement de la nostra terra.

Un crim horrorós

Joan Barceló i Bauçà

A Porreres, fa cent anys varen ser detingudes dues dones acusades d'haver comès un crim horrible. Els fets succeïren a principis del mes de gener de l'any 1894. El cos mort d'una nina recent nascuda va ser trobat a un indret del nostre municipi.

El metge que va fer les diligències feu constar a l'informe facultatiu que l'infant havia mort als pocs moments d'haver estat abandonat a conseqüència del fred, segurament ben viu aquells dies.

Tot d'una després d'haver-se localitzat el cadàver, la Guàrdia Civil de Porreres va iniciar contínues investi-

gacions, aconseguint descobrir a la mare de la nina. Es tractava d'una jove fadrina de dinou anys, que després d'haver donat a llum va entregar el nadó a la seva mare, per tal de què el deixàs on va ser trobat, "a fin de ocultar de esta manera su falta", segons informava "La Almudaina" del dia 10 de gener d'un segle enrera. El diari palmèsà no donava, per cent, més aclarícies de la identitat de les acusades.

Acte seguit, aquelles dues pobres delinqüents varen ser posades a disposició del Jutjat.

Com es pot comprendre, de coses com aquestes ja fa temps que en passen.

Maria Barceló i Crespi

Ben poca cosa sabem dels mestres que impartiren l'ensenyament de la Gramàtica i altres disciplines en l'escola del Puig de Monti-sion. La causa s'ha explicada en moltes ocasions, és a dir, la cremadissa dels fons documentals de l'Arxiu Municipal el 1868. Per això, quan espigolant entre els papers d'altres arxius de sobte apareix alguna dada sobre el tema, benvenguda sia.

Així el dia 3 de juny de 1645 s'esmenta a un tal Guillem Mesquida **magister gramatice podii Montission** de la vila de Porreres, en relació a un benefici eclesialístic del seu fill Josep.

A.R.M., Prot. F-700, f. 116v.

He d'agrair la dada al P. Antoni Gili d'Artà

Grup d'esplai

Mar i Cel... i qualque cosa més

De vegades, les coses poden semblar casualitat, o tal vegada sort, però el que és evident és que quan lluites per una cosa i veus que surt bé, t'atures a reflexionar i arribes a moltes conclusions.

Ara ja fa més de dotze anys que el Grup d'Esplai de Porreres va començar les activitats al nostre poble, d'una forma més o manco regular, i d'una forma més o manco reconeguda, amb activitats com: campaments, festivals infantils, la X Diada de tots els grups d'esplai de Mallorca, el concert de Loquillo i, recentment, l'obra **Mar i cel**. Però, darrera tot això hi ha la constància de fer feina en el temps lliure amb els nins i joves del nostre poble de manera acti-

va i sense estar pendents constantment de la societat de consum.

Després d'un èxit com el de **Mar i cel** (tres dies d'omplir l'Auditori, amb un total de 1.200 espectadors; l'entusiasme dels joves, que apareixien la majoria per primera vegada damunt un escenari; i les crítiques positives rebudes) vàrem pensar que tants d'anys de feina arriben a donar el seu fruit, ja que la majoria dels que ara formam l'equip de més de trenta monitors, quan varen començar les activitats érem molt petits i hem viscut la realitat del club molt intensament.

Nosaltres pensam que amb il·lusió i preparació podem seguir endavant amb altres projectes: la mateixa

il·lusió que pedura al llarg dels anys; i la preparació que aconseguim al llarg dels caps de setmana, quan un bon grapat de nosaltres anam a fer curssets a l'escola d'esplai, per poder aprendre tot allò que ens pugui servir per ensenyar als nins de Porreres. En aquests moments hi ha una persona que fa el curs de director, 7 que fan el curs de monitors i 23 que durant l'any han fet diferents curssets monogràfics.

Volem aprofitar aquestes planes de LLUM D'OLI, per agrair a tot el poble de Porreres la col·laboració per dur a bon terme **Mar i cel**, i tan-tes altres coses, podeu estar segurs que gràcies a vosaltres estam molt animats per continuar endavant.

Sabeu que...

...L'organització de la Rua Porrerenca va deixar molt que desitjar: fins ara, era responsabilitat de les entitats i anava molt bé, i ara que és competència de l'Ajuntament fa els ous a terra.

... Al Jutjat de Porreres, les noces se celebren en castellà.

... els porrerenecs quan anem a l'aeroport ens hauren de fer un bon descompte, ja que ben aviat mig terme serà allà.

... Porreres Ràdio no funciona, perquè som tan internacionals que molestem els pilots quan arriben a l'illa.

...el Govern Balear organitza les celebracions de l'Estatut d'Autonomia sense comptar amb el poble. Deu ser perquè no ens adonem del mal estatut que tenim?

...tenim una nova parella de carters (carter i cartera) i que ara les cartes arribaran d'hora i al lloc co-

rrecte.

... les obres de l'Hospital, segons el batle, van a bon ritme. Ens demanam què vol dir això: com les del seu solar del carrer de l'Almoïna, o com la carretera d'enllaç de Felanitx a Campos.

... els diaris forasters de Palma, encara a molts de llocs escriuen el topònim PORRERAS, tal vegada l'Ajuntament els podria remetre al decret de topònims de les Illes Balears.

... el motiu per què a Porreres no es posin multes és per evitar que el Sr. Batle, el sancionin contínuament per parlar per telèfon mentre condueix.

... l'any 1680, els alumnes de l'Escola de Gramàtica de Montision, passaven dels cent cinquanta.

... el Patronat de Música, organisme presidit pel Sr. Batle, fa els rebuts en castellà.

L'les Porreres

El passat mes de febrer les associacions de pares d'alumnes del nostre poble, APA de l'Escola Nova i Apa del Col·legi Verge de Montision reuniren totes les entitats culturals i esportives, els representants locals de les institucions i dels partits polítics i un grapat de persones particulars per exposar una idea o una preocupació: sol·licitar un Institut d'Ensenyament Secundari.

El fet és que la LOGSE ha canviat l'estructura de l'educació escolar. Fins ara l'ensenyament es dividia en dues parts:

a) Una part obligatòria consistent bàsicament en l'EGB que, impartida per professors anava dirigida als alumnes fins als 14 anys i donava opció al títol de graduat escolar en el marc de les nostres escoles.

b) Una part optativa en què l'alumne triava entre una formació acadèmica més professional (la formació professional) o una formació encaminada a la Universitat (Batxiller i Cou), impartides per llicenciats en el marc dels Instituts de Batxiller o d'FP, generalment, en el nostre cas Felanitx, Manacor o Lluçmajor.

L'estructura actual divideix la comunitat escolar en tres blocs:

a) Ensenyament Primari Obligatori.

De 1r a 6è d'ensenyament primari, correspondria fins a l'actual 6è d'EGB, docència impartida per mestres a les nostres escoles, per alumnes fins a 12 anys.

b) Ensenyament Secundari Obligatori (ESO)

De 1r a 4t d'ESO, correspondria a 7è i 8è d'EGB i els dos primers cursos de batxiller o formació professional, docència impartida per llicenciats en els Instituts de Secundària per alumnes de 12 a 16 anys.

c) L'ensenyament optatiu a partir dels 16 anys basat en dos cursos de batxiller encaminats a la Universitat o en Mòduls Professionals i Formació professional de tercer grau, docència impartida per llicenciats o tècnics als instituts, matèries que substitueixen el BUP i COU i la Formació Professional de Segon Grau.

En aquestes circumstàncies, la preocupació de les associacions de pares és clara: el nou sistema farà que els alumnes deixin Porreres als 12 anys amb tots els problemes i mancances que això representa.

Un vegada explicat el problema, totes els presents estigueren d'acord en donar suport al projecte d'un institut de secundària en el nostre poble. La primera decisió fou nomenar una comissió més reduïda i encapçalada

per donar funcionalitat al tema. La missió prioritària és tenir uns primers contacte amb les administracions que podrien decidir la qüestió (Ministeri d'Educació i Ciència, Govern Balear, Conselleria de Cultura, Educació i Esports, Mancomunitat del Pla, ...) elaborar un dossier on es justifiqui aquesta demanda i mobilitzar el nostre poble en el moment oportú.

No serà un camí senzill, altres pobles de la Mancomunitat del Pla de Mallorca ja han manifestat públicament el mateix desig, però estam en un bona línia. Tenim poderosos arguments a favor i en contra per recolzar aquest projecte: positius com esser el nucli en més població de la mancomunitat, la nostra gran tradició cultural o l'existència de dues escoles; negatius com estar situats entre dos instituts de gran oferta educativa (Felanitx i Lluçmajor) o tenir unes males comunicacions. La tasca és lograr que el poble de Porreres torni a mostrar la seva empenta històrica per aconseguir quasi l'impossible i faci imposar els arguments positius. La primera passa ha estat curta, però ja s'ha donada.

Jaume Gil

La canalització d'aigua potable

Bernat Bauçà i Garau

Pols, renou, molèsties, problemes circulatoris i moltes coses més, formen i formaran part del nostre poble durant bastants de mesos. Tot per fer arribar a les nostres cases una de les més elementals necessitats de la societat moderna: la canalització de l'aigua potable.

Primeres passes

Inicialment, l'Ajuntament de Porreres, a l'anterior legislatura, havia arribat a un acord amb el Consell Insular de Mallorca per dur a terme aquest projecte en un termini de 4 anys, i també en quatre fases: la primera de totes era construir la planta d'extracció d'aigua potable, que es va fer a Sa Mesquida, i fer arribar aquesta aigua fins als afores del poble, amb l'aprofitament de la vorera de la carretera que va cap a Son Lluís.

Entrada a la Mancomunitat del Pla

L'entrada a la Mancomunitat del Pla, va suposar un canvi radical en aquest projecte, ja que l'Ajuntament de Porreres es va adherir a la política de proveïment d'aigua que tenia contractada aquesta mancomunitat. Cal destacar que de tots els municipis del Pla, els únics que no han signat aquest acord són Petra i Sant Joan.

ConSORCI D'AIGUA

El consorci d'aigües, creat entre la Mancomunitat del Pla i el Consell Insular de Mallorca, va adjudicar les obres de proveïment i sanejament del Pla a l'empresa Cadaagua SA, que en un termini de 15 mesos, ha d'haver finalitzat les obres al nostre poble; aquesta empresa, a canvi d'aquesta instal·lació, té una concessió de 25 anys per poder cobrar les

corresponents quotes a cada casa de Porreres.

És obligatori posar el comptador: cada casa 9.200.- PTA.

Segons el conveni signat per la Mancomunitat del Pla amb el Consorci d'Aigües, totes les cases de Porreres tenen l'obligació de connectar a la xarxa, és a dir, connectar el corresponent comptador, la quota que ha de pagar cada casa per la instal·lació (regata, porta i comptador) és d'un total de 9.200 pessetes.

No hi ha contribucions especials

Segons l'acord a què s'ha arribat entre el Consorci d'Aigües i l'empresa Cadaagua SA, no es podran cobrar contribucions especials per la xarxa que aquesta empresa ha d'instal·lar pels carrers del nostre poble. Així és que les famílies només hauran

de pagar inicialment 9.200 pessetes per casa.

No és obligatori utilitzar aquest servei

La pregunta que a molts de porrerencs ens preocupa és si, una vegada connectat, és obligatori fer ús d'aquest servei. Segons ha pogut saber la nostra revista LLUM D'OLI, totes les cases de Porreres seran lliures d'utilitzar l'aigua canalitzada que ens arribarà, però totes les cases, utilitzin o no aquest servei, hauran de pagar una quota de 700 pessetes cada dos mesos, com a contraprestació a no haver pagat contribucions especials per la instal·lació global a tot el poble.

El metre cúbic d'aigua a 93 pessetes

Després d'aquesta explicació, que ha intentat ser el màxim de concisa, per aclarir el millor possible els dubtes de tots els porrerencs, podem assenyalar que econòmicament aquesta millora suposarà per a cada casa de Porreres:

- A) 9.200 pessetes per la instal·lació del comptador;
- B) 700 pessetes cada dos mesos per casa, utilitzin o no l'aigua;
- C) 93 pessetes per metre cúbic d'aigua que s'utilitzi.

Cal tenir paciència per les molèsties

Sens dubte, seran molts els problemes que durà aquesta millora per al nostre poble, però en general, i sense cap excepció, podem dir que les obres es realitzen d'una forma ràpida i seriosa, i que l'empresa que fa tota la feina col·labora de la millor manera per donar els mínims problemes als habitants del poble, sembla ser que tant els porrerencs com els responsables de l'Ajuntament, aquesta vegada hem tengut sort, i prest Porreres podrà gaudir d'una bona xarxa d'aigua potable.

Margalida Ximelis i Sitjar: 41 anys darrera el tasser

Joana Mora i Cerdà

Margalida Ximelis i Sitjar va néixer a Porreres un 3 de desembre de 1919. Es casà amb en Bartomeu Beltran Muntaner (Porret) a l'any 1942. Mare de dues filles, Maria i Margalida, padrina i des de fa poc és repadrina.

A principi d'any na Margalida Ximelis (més coneguda per sa madona de Ca Sa Viuda) juntament amb la seva filla Maria, decideixen canviar el seu ritme de vida, deixant el cafè per passar a fer *el que fa tothom* és així com ho manifesten les dues.

El cafè de Ca Sa Viuda així com el coneixen els porrerencs, encara que la seva façana no hagi lluit mai cap rètol lluminós, és propietat de Miquel Mesquida "Fil" que durant un temps també es dedicava al negoci. El cafè fou traspassat a Bernat Lliteres de "Sa Serradora" essent el cafeter que a l'any 1952 deixàs el negoci al matrimoni "Porret".

Una malaltia greu causà la mort a Bartomeu Beltran quan només comptava amb 46 anys d'edat, deixant vídua i dues filles. Aleshores començaven els anys 60 (1961-62).

Madò Margalida amb les dues filles iniciava la carrera darrera el tasser. No era l'única llavors, hi havia Can Botera, Can Torres, Can Pau, Can Bernat Renya, Can Beltran i Can Toni de So n'Oms.

Molts d'aquests cafès han canviat d'amo o s'han convertits en locals més moderns, altres estan tancats i alguns

han passat de pares a fills.

Madò Margalida i la madona de Can Beltran/Can Mollet són les darres madones de cafè que fins fa poc seguien amb el negoci.

- Recordau als primers clients?

- *Sí. Llavors hi havia Sa Xusma, era una quadrilla d'amics que es dedicaven a fer la volta tavernera.*

- Qui formava Sa Xusma?

- *Es padrí d'En Xim de s'Hostal, es "pobil Coves" en Gaspar "Alaró" en "Mustó", en Miquel de Bellviure, l'amo en Toni "Vila", en Rafel "Vila" i molts d'altres!*

- Què solien beure, en aquell temps?

- *Els que feien la volta tavernera solien beure cassalla, herbes, o canya i a qualsevol hora!. També serviem*

molts de cafès totsols o cafès amb llet, rom blanc i conyac, poc.

- I refrescs?

- *Aleshores no n'hi havia. Només serviem pinya, gaseosa i més tard orxata d'ametla.*

Així i tot record que posàrem una cervesa a pressió instal.lant una gelera amb una botella de gas i un aixeta al tasser.

- Què costava una copa de suc o un cafè?

- *Molt barat, 10 cèntims, 15 cèntims, 50 cèntims...*

- Quins dies i hores eren els de més trui?

- *Els dissabtes, els diumenges i ben dematí!. Nosaltres ens aixecàvem cap a les 6 h. o més prest. En aquestes hores ja hi havia bastants de clients. La majoria de gent era foravilera i mentre la bístia menjava venien al bar a prendre el cafè o la copa. Llavors no hi havia tractors.*

Les filles de madò Margalida es criaren en el cafè i fins enguany, sobretot na Maria ha fet costat a la seva mare en el negoci.

No podem oblidar tampoc al seu gendre, Sebastià que a les seves hores lliures també ajudava.

- Com recordau les Festes de Sant Roc? Es notava al calaix?

- *Eren unes festes molt magres, encara que hi havia més gent que altres dies.*

Així i tot no entraven al cafè.

- Feieu res en especial per Sant

PUB RESQUILLS

ES TRUI DE PORRERES

C/ Pou Florit, 14

PORRERES

**Bartomeu Ferrando i Ballester
Guillem Soler i Vanrell**

ECONOMISTES

Assessoria Fiscal
Comptabilitats
Assegurances

C/ Nuño Sanç núm. 11 1er A
Tel.-Fax 16 81 56 PORRERES

Roc?

- "No, nosaltres no feiem res, A Can Torres feien gelat.

Actualment quan entres a Ca Sa Viuda, sobretot els dies que televisen algun partit de futbol important, sembla com si entrassis a una Sala de Cinema de Ciutat.

- Aquesta imatge segurament no és donava llavors, no és així, madò Margalida?

- No, perquè no teniem televisió. Feia molts d'anys que estavem al cafè quan en compràvem una a Can Ros. Record que tothom anava a veure la televisió del mostrador de Can Ros; era l'única que hi havia a Porreres.

- Com passaven el temps dins el cafè?

- Jugaven a cartes: a "Burro", a boquer, a golf, a truc...

Qualque taula jugava fort i altres només jugaven per passar el temps.

- Fins ara només heu parlat

d'homes. I les dones?

- Dones!. Estaven avergonyides. No fa gaire temps, menys de 20 anys! que les dones freqüenten el cafè. Quan posarem la televisió començaren a en-

trar per mirar pel·lícules bones.

Una madona de cafè sempre té moltes anècdotes per contar. Madò Margalida no és una excepció són tants d'anys i és tanta la gent que ha passat per aquest cafè que li resulta quasi impossible contar-ne una en concret.

Però això sí ens compixàvem de rialles!, de vegades jugaven a "Burro" i quan era molt tard tots estaven molt beguts, com és de suposar, i no endevinaven les cartes, o se barallaven o feien desastres...

Record a en Remendí, en Bernat Porret, en Tià Cossero, en Boixeta, en Costix...

El sol és post i la conversa arriba a la fi, només em resta demanar-vos:

- Sempre ha tengut el mateix nom, el cafè?

- No, abans de morir-se el meu home li deien Can Porret

Sabateria - Esparteria

Maria Melià

Carrer l'Almoina, 35 - Tel. 647421

PORRERES (Mallorca)

VIAJES COLÓN TRAVEL, S.A.

BAL 182

El meu proper viatge

31 Desembre, 31
07001 Palma de Mallorca
PORRERES Tel. 64 70 00

Tels. 76 15 50 - 75 34 40
Telefax 49 29 44

Porreres, 1954

per Rafael Ferrà

L'any 1954 es recorda a Porreres com a l'any en què es va fer la carretera que duu al Santuari de Montission. I, com és prou conegut per tots els porrerencs, aquesta carretera fou construïda per tots els habitants del poble en un sol dia: un dia de l'hivern de 1954, dia 14 de gener.

Aquesta empresa col·lectiva va tenir el seu origen en l'arribada al poble d'una imatge de la Verge de Fàtima que, procedent de Lluçmajor, ens visitava, en el seu pelegrinatge per tots els indrets de l'Illa. Així, la nit del 13 de gener, en una carrossa escortada de nombrosos cotxes i motos fou rebuda amb entusiasme pels porrerencs. El rector de Porreres, aleshores el Sr. Gabriel Adrover, havia proposat que la imatge pelegrina arribés al cim de Montission per un camí ben traçat gràcies a la bona voluntat i a l'esforç de tots els porrerencs units per aquell objectiu.

Al dia següent, tot estava a punt per dur a la pràctica la iniciativa de l'ecònom, a la qual havia donat forma l'enginyer Miquel Angel Llauger.

A primera hora del matí, a les set

i mitja, el porrerenc Toribio Roselló, capellà de l'Armada, celebrava missa a l'església parroquial, totalment plena de gent. Just en acabar l'acte, una multitud formada per unes 4000 persones partien cap al monestir, encapçalats per la Verge de Fàtima.

El treball es va distribuir en uns quaranta talls de voluntaris que havien de construir uns cinquanta metres de carretera cada un. Mentrestant, el poble restà desert. Els tallers,

els bars, les botigues havien tancat. La pràctica totalitat del poble s'havia mobilitzat.

A les quatre de l'horabaixa s'havia conclòit la feina i la nova carretera quedava construïda faltant només petits detalls per el seu total acabat. Acte seguit la gent fou convocada a un acte religiós al santuari per després retornar a la vila, en processó, per la carretera recent construïda. La comitiva arribà a l'església parroquial i després d'una solemne funció religiosa la imatge fou traslladada a l'església de Sant Felip Neri.

El següent 25 de febrer es realitzaren els actes oficials per inaugurar i beneir la nova carretera. Al començament d'aquesta, les autoritats locals esperaven l'arribada de les autoritats provincials. Allà es trobaven el batle Joan Servera, el rector Gabriel Adrover i el consell local de Falange acompanyats del Cap de l'Estat Major de Marina, Rafael Romero, el canònic Joan Quetglas, el consiliari de la colònia porrerenca a Palma, Antoni Nebot, el magistrat Francesc Noguera i la Comunitat Parroquial i de Sant Felip Neri de Porreres.

A les quatre de l'horabaixa arribaren per presidir la inauguració el vice-president de la diputació, Rafael Feliu, el Cap de la Secció Provincial de Pressupostos, Elviro Sanz, el general governador, Fidel Pradal, el governador civil i cap provincial del Moviment, camarada Gerardo María Thomàs i el bisbe de la diòcesi, Joan Hervás Benet. Amb tots ells es va formar la comitiva d'autoritats i convidats que pujaren per la nova carretera aclamats per la multitud.

Abans d'arribar a dalt, va tenir lloc l'acte de benedicció. Per aquest motiu, la Verge de Montission fou baixada en una carrossa per sortir a l'encontre de les autoritats. El poble cantava l'himne de Montission acompanyat per la banda de música i un grup d'escopeters disparaven sal-

ves. El bisbe va procedir a la benedicció, a felicitar el poble i a demanar que s'enviés un telegrama al Papa. El batle va fer un parlament per agrair l'assistència de les autoritats i el governador civil va exaltar la gesta i es va comprometre a fer gestions per asfaltar la carretera.

Després dels parlaments es tallà una cinta simbòlica i la comitiva va continuar fins al santuari, on es va cantar la Salve i el Te-Deum.

De tots aquests actes se'n va fer ressò la premsa provincial de l'època, que recollí la notícia amb destacats titulars i amb un estil de llenguatge que aleshores es prodigava: *¡Que atareadas andaban las monjitas con sus espuestas. ¡Como arrastraba los pies tras de una gruesa piedra aquel viejecito de ochenta y*

cinco años! ¡Y aquella setentona que apisonaba tierra con el bastón que le sostenía! Allà vivimos al médico curar del cansancio con unos sorbos de buen coñac y a una docena de chicas muy monas, con su brazalete de la Cruz Roja, que con solo su sonrisa curaban rasguños. Al Ecónomo y demás clero, no les impidió la sotana coger el azadón y ensuciarse de lo lindo" ()*

Un acte com aquell no podia deixar d'inspirar l'articulista del desaparegut quinzenari PORRERAS, el capellà Toribio Rosselló que amb el seu habitual pseudònim d'Onís publicà un article on exposa la seva visió dels porrerencs i de l'acte que havien realitzat: (...) *Ni ha sido (Porreres) cuna de hombres preclaros; ni puede ofrecer ruinas de un pasado glorioso; ni su historia le entronca con los hechos relevantes de la Religión. Sus moradores son hijos del campo. Duros para el trabajo, no temen las escarchas del invierno ni los calores del verano. (...) Su vida transcurre entre el Altar y la Casa. No sienten ambición por la fama. Ni la envidia de las grandes fortunas ha clavado en ellos su aguijón. Ni ansian el fausto de la vida mundana. Gozan de contemplar las amarillas espinas doblarse sobre sus tallos; de entrelazar los largos sarmientos con sus doradas uvas y satisfechos sonrín ante los almendros en flor.*

(...) *Hasta los rotativos de las grandes urbes registran con cariño la hermosa gesta de un pueblecito que a las órdenes de su párroco, en*

sa fonda café

Porreres • Tlf. 6 4 7 3 1 6

exacta ampliació el famoso postulado: trabajar según su capacidad, recibir según su necesidad. Pero eso es solamente posible en un pueblo de fe ancestral. Y se produce al conjuro de una sola palabra ¡POR LA VIRGEN!.

(...) La obra está terminada. La Virgen baja por el nuevo camino. Cansados y satisfechos la acompañan al templo. (...) Quiero llamaros Titanes e Hijos-dalgos.

(...) Las abuelas contarán a sus nietos que siendo ecónomo don Gabriel Adrover alcalde Don Juan Servera, cuarenta hombres de los más destacados, seguidos de todo un pueblo, en un solo día, construyeron el camino de MONTE-SION.

un solo día han construido un camino al Santuario de Montisión. (...) Allí se ve al señor que en su vida empuñó un azadón. A la damisela de delicadas manos que cambia la aguja enhebrada de seda por la pala; y las religiosas, su rosario por la espuerta.

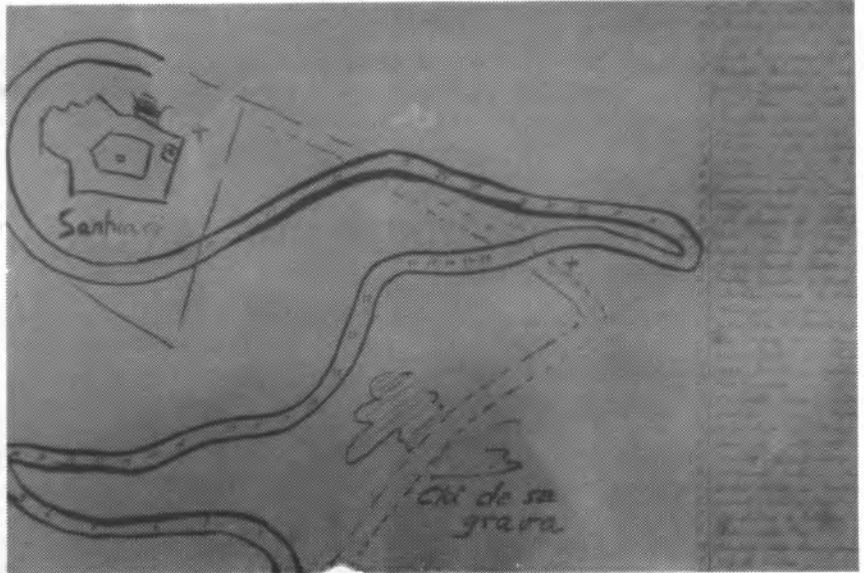
Todos sonrñen. Es la tregua de Dios. Los rostros pétreos se vuelven amables. Las arrugas del ceño desaparecen de la frente. Todos se hablan y se devuelven los saludos, antes negados con obstinación. Una misma fe y amor a su Reina los une. Aunque sea por un día, ante ella quieren presentarse hijos dóciles y sumisos...

Es la hora del yantar (...) las señoras, incansables, van repartiendo rebanadas de pan blanco. Los señores, sonrientes, escancian los vinos

olorosos de sus bodegas. Los amos sirven a sus criados y jornaleros.

¡Qué bella estampa para la propaganda comunista! Esta vez tiene

(*) i (**) Diari BALEARES, gener de 1954

**Domiciliar es seus
pagaments a**

Té premi!

Es Crèdit

**BANCO DE
CREDITO BALEAR**

GRUPO BANCO POPULAR

S'estan carregant el futur davant la indiferència i la manca de preocupació general

SAP

Quan les opinions més qualificades dia a dia expressen públicament, que Mallorca i concretament el pla, tenen com a sortida a la crisi actual, industrial i de construcció, la conservació del medi natural com bé més atraient per el turisme de qualitat i residencial. i per això, aquests experts, demanen als organismes públics que no s'alteri el paisatge agrícola tan característic de la nostra ruralia.

ES COMPLEIXEN AQUESTES DEMANDES. Qualsevol que no sigui cec o de mala fe o ignorància -per desgràcia n'hi ha massa- pot comprovar que malgrat moltes declaracions -intencions expressades quasi sempre, davant el Parlament i mitjans de comunicació, pels actuals responsables de la Comunitat Autònoma governada pel PP-UM i molts Ajuntaments, que volen fer-ho així. D'això res de res, s'està destruint sense cap control, aquesta imatge natural que tan cerquen els estrangers i nacio-

nals de bon nivell econòmic i cultural.

SE CONSTRUEIXEN TOTA CLASSE DE "BODRIOS". Sense respectar l'arquitectura tradicional, hi ha llocs on no s'hauria de deixar edificar mai, muntanyes, boscos i altres indrets d'especial relevància. Així mateix, sense controlar si les construccions són adequades al seu entorn, se deixa fer tot el contrari del que diuen i aconsellen. Exemples a tot arreu, a prop de nosaltres, a Montuïri, s'està destruint tots els voltants de la carretera de Manacor, amb edificis inadequats, amb l'excusa o sense excusa de crear riquesa, amagant que el mateix temps en destrueixen un altre, que en el futur pròxim ens serà necessari. I així per tota l'illa.

I A PORRERES. Tres quarts del mateix o pitjor. La falta de previsió i futur, no solsament de l'Ajuntament, sinó de tots els partits i entitats ha permès que les entrades del nostre poble siguin tot el contrari del que haurien de ser, parets de blocs, fàbriques i naus sense cap tipus de

respecte al nostre entorn, tancaments i depòsits que només enlletgeixen el paisatge que ens envolta.

AMB PREVISIÓ. i sentit comú de tots i especialment dels responsables municipals des dels anys seixanta i setanta, fins ara haguessin previst organitzar un lloc -digau-li polígon o el que volgueu- determinat, allà on l'impacte visual fos menys visible, hagués permès construir juntes tota aquesta classe d'edificacions i indústries que ara estan disperses per quasi tot l'entorn urbà del nostre poble, enlletgant el que fa trenta anys era el paisatge idoni i el més sol·licitat ara mateix. Encara, no tot està perdut, queden redols-zones petites on si està a temps de protegir-los, però no veim massa interès per part de ningú en aconseguir-ho, juntament amb altres mesures, que afectin a allò ja construït.

I DESPRÉS VENDRAN LES QUEIXES I LAMENTACIONS.

Una cursa popular o una manifestació anticatalanista?

Gaspar Barceló i Barceló

El passat 13 de març, a la capital d'Espanya (Madrid), es va celebrar una cursa popular a la qual es va batre el record de participació que fins aleshores ostentava Barcelona (capital dels països Catalans) amb 92.000 marxaires. Tot això ho trob molt bé, però el que no trob gens bé és que enmig d'aquell caramull de bajanots envejosos (és que no els podem anomenar altra cosa) apareixia una pancarta amb l'escrit "catalán el último", que és el mateix que si diguessin que som uns beneïts, botxarros, "polacos" o coses semblants.

Es ben trist, però una vegada més els madrilenys representants dels invasors dels països catalans han donat fe de la maleïda enveja que ens tenen a tots el que, per una raó o altra, som i ens sentim catalans, que no espanyols. Jo som porrerenc i mallorquí, però si una cosa tenc clara -i d'això n'estic molt orgullós- és que la meua nació es Catalunya i no Es-

panya. I a tots aquells mallorquins que d'una manera o l'altra donen suports als atacs que des d'Espanya es fan cap els nostres Països, els hi recoman que llegeixen el llibre de Fernando Díaz Plaja, "El español y los 7 pecados capitales", i per

ventura no es sentiran al·ludits i es tornaran enrerà; del contrari, allà ells. Ah! i que recordin la dita: "Els darres sempre seran els primers".

També al parlament...!

Joana Mora i Cerdà

A les targes d'invitació enviades pel President del Parlament de les Illes Balears a les diferents institucions i entitats per tal de convidar-les a la recepció amb motiu de l'Aniversari de l'entrada en vigor del nostre Estatut d'Autonomia, he de lamentar dues coses:

- El sentit masclista de la invitació perquè diu VOSTÈ I SRA; evidentment donant protagonisme a l'home

mentre que la dona és simple acompanyant. Perquè no fer targes al revés quan van dirigides a una dona, és a dir VOSTÈ I SR.?

- Per altra part, sembla com si només valgués l'esquema tradicional. En lloc de la SENYORA, no hi podria acompanyar al SR./SRA convidat, un amic, una amiga, un conegut, una coneguda, un amant, una amant...?

Convendria prendre llum per a l'any que vé o per a qualsevol altra ocasió.

El vi: llegint les etiquetes (I)

Joan Oliva Juan

Potser alguna vegada ens hagi picat la curiositat de oosar-nos a llegir l'etiqueta d'una botella de vi, comprat perquè un amic ens havia dit que era un bon reserva o un vi de cria. Si el nostre interès ha anat un poc més allà, és ben segur que podríem fer-nos algunes preguntes a les que tractarem de donar resposta en aquest i següents articles.

Una de las primeres preguntes seria: Com sé jo que un vi és de qualitat?

Perquè un vi sigui considerat de qualitat ha de reunir les condicions següents:

La partida de vi a controlar ha de ser homogènia. El vi en el que es refereix a elaboració i composició, ha de complir el que diu la llei, no pot tenir cap defecte d'olor, sabor, color i lluent, i a més tots aquests factors deuen estar equilibrats en composició i harmonia.

L'acidesa volàtil real dels vins de la campanya, no pot superar els 0'05 g/l per cada gram d'alcohol adquirit i també tindrà limitat el contingut d'anhidrid sulfurós. Molt bé, i per aconse-

guir tot això, una altra pregunta: Si un vi porta la indicació de Vi de qualitat, amb quines condicions ha estat elaborat?

Per començar, només s'utilitzaran raïms sans i madurs, sols aportaran els mosts escorreguts per gravetat o premat suau. Les fermentacions seran controlades a fi que les altres temperatures no perjudiquin els aromes i composició del vi, tampoc no es podrà fer ús del pro-escalfament del raïm o escalfament del most, llevat de casos molt particulars per a vins especials.

Tornem a l'etiqueta. Quines indicacions estan controlades?

Només llegint l'etiqueta, podem deduir que han estat sotmesos a algun tipus de control tots aquells vins que duiguin qualsevol, o més d'una, de les següents indicacions: VI DE QUALITAT, CRIANÇA, COLLITA, VEREMA, RESERVA I GRAN RESERVA.

L'indicació CRIANÇA, és aplicable als vins que han envellit segons les pràctiques tradicionals de cada zona vitícola durant el temps suficient, proporcionant-li una extraordinària qualitat.

Segons la regió, la classe de vi que

volem produir i el procés d'envelliment, podem trobar diferents tipus de cria:

CRIANÇA EN FUSTA, el vi és mantingut en envassaments de fusta de qualitat i de la capacitat adient. Aquest procés comença quan el vi, ja elaborat, és depositat als envassaments de fusta per a iniciar l'esmentat procés. Únicament es podrà fer menció de CRIANÇA EN ROURE quan l'envasament en el vi reposa (bóta, tonell, etc.) sigui d'aquest tipus de fusta.

CRIANÇA EN BOTELLA, el vi es manté en botella tancada durant el temps necessari i en condicions ambientals concretes a fi que pugui adquirir les millors qualitats.

A algunes regions vinícoles determinades hi ha també sistemes especials i diferents de cria (Xerés, Morilos, Málaga etc.). Així trobam el sistema de Criadores i soleras, "Crianza bajo velo" o cria biològica, Cria per anyades, etc.

Tant en el sistema de cria en fusta (de roure o no) com en el de cria en botella, el començament de la cria no pot iniciar-se abans de l'u de gener següent a la collita.

L'instint de compondre

Jaume Rosselló i Tomàs

Ja de ben petits, compondre i descompondre forma part d'un instint, en alguns més arrelat que en altres. El que comença com a joc, amb el pas del temps es pot convertir en un mitjà de vida, en una manera de passar el temps i, fins i tot, en una necessitat (si bé convé que sempre conservi aquest aspecte primitiu de joc).

Compondre es pot referir a qualsevol cosa ja que, a més de crear en l'art (la pintura, la literatura, la música, etc.), hom pot compondre decorant una casa, preparant menjar, caminant..., el viure mateix té el seu punt de composició, de creació, d'originalitat.

Actualment, quan sembla que tot

ja és fet, que tot és encasellat, crear és una necessitat; és sortir de les imitacions i trobar la xispa que fa que ens puguem sentir nosaltres mateixos, trobar el camí cap a la nostra personalitat.

Dins la música -que és l'art de combinar els sons i el ritme-, la composició està afectada de tots els pros i contres de l'evolució. Si d'un costat disposa d'una tecnologia molt avançada que facilita i multiplica les possibilitats de compondre, també és cert que de cada pic més la música sona freda, de plàstic, de microxip, i el que hom guanya per un cap (perfecció) es perd per un altre (deshumanització del que hauria de ser expressió d'un sentiment).

Els dos caires fonamentals a l'hora de compondre música, segons el meu

parer, es van separant cada vegada més a causa del progrés i del retrocés de l'evolució. La part de l'ordre, de la matemàtica, la part freda de la música avança a passes de gegant (ordinadors, sons sintètics, caixes de ritme...); la part sensitiva, de les emocions, la que ens arriba al cor i no a la ment, té tendència a minvar. De totes maneres, darrerament la música acústica, la música ètnica, sembla que s'ha trobat dins el màrqueting, dins el comerç. Amb un poc de sort i amb temps, podria equilibrar i aprofitar tot l'avanç tecnològic per fer una música que expressi sentiment, que sigui calenta, que surti del cor i, passant per la ment, et doni a entendre el que sent quan em mires als ulls sense dir res...

Joan Llinàs: Deu anys de bàsquet a Porreres

Jaume Cerdà i Tomàs

Joan Llinàs és un Petrer de 37 anys que, després d'un llarg camí per diferents equips de bàsquet: Lluís Vives, Costa de Manacor, Montcada de València (3ª Divisió), Burjasot de València (2ª Divisió), Perles de Manacor i San Blas de Madrid; va venir a jugar al Porreres Bàsquet en la temporada 84-85, i amb l'actual temporada compleix deu anys de bàsquet a Porreres.

Va debutar en el mes de desembre, quan ja havia començat la temporada, contra el Sóller a la seva pista i l'equip porrerenc va perdre per 91-33; "Vaig caure aquí quan havia començat la temporada jugant amb el Perles de Manacor. Ells varen tenir sa plantilla completa, i me comunicaren que a Porreres s'havia format un equip. Jo de Porreres coneixia en Bartomeu Blanch que aleshores era el delegat de camp i em va posar en contacte amb en Bernat Bauçà. Li vaig telefonar per veure si necessitaven un jugador i em varen contestar que no, que sols necessitaven un entrenador, i jo el que volia era jugar. Després d'un cert temps es

varen donar de baixa dos jugadors, i em varen cridar".

Ha estat el màxim anotador de l'equip durant sis anys i la seva puntuació més alta en un partit va esser davant el Molinar, on va fer 41 punts. L'any passat el varen sancionar per quatre partits per fer la traveta a un contrari, però a pesar d'això no l'han fet mai fora d'una pista.

Joan Llinàs recorda el seu començament: "El principi era molt diferent, era més familiar i de passar el temps. Ara és més seriós, s'ha convertit en un club. El dia que vàrem guanyar el primer partit enfront el Ses Salines vàrem amollar coets i anàrem a menjar una paella a sa Fonda".

Els jugadors que més greu li va sobre que es retirassin varen ser en Tomeu "Devertit" i n'Andreu "Mora..." el primer president que vàrem tenir va esser en Rafel de son Gornals, i els primers entrenadors en Tomeu "Devertit" i en Bernat Bauçà, després en Jaume Vidal "Moi" i durant molts d'anys en Maties Lladó. Entrenàvem darrera l'església amb anelles de minibàsquet. Quan anàvem a córrer voltàvem per dintre del

poble i tocàvem ses baules a diferents cases... en Vicens ja tocava ses baules a ca na Miquel..."

"El que més m'agrada és s'ambient durant i després del partit"

"Féiem dinars després dels partits i sopars després dels entrenaments, on es jugava a set i mig.

De la directiva no opín res, sempre ho han fet bé, el màxim, se gasten molts de doblers de sa seva butxaca".

"Per jo era millor abans, però passes més gust de jugar ara"

"Abans anàvem a passar el temps, abans em divertia més que ara, réiem molt dintre dels vestidors, mos tiràvem aigua i mos barallàvem. Perdíem i no mos ho agafàvem malament. Ha estat el club on m'he divertit més de tots els qui he jugat perquè era un equip d'amics"

"Però des de que me vaig posar a festejar i me vaig casar se va acabar sa festa, se nota molt"

“Moltes vegades havia de quedar a dormir a can Tolo Ferrando perquè arribàvem tard i ja no podia anar a Ciutat. Molts de vespres quan me n’anava cap a Palma m’aturava a can Guardiola, sa fàbrica de vidre de devora Algaida, i hi quedava a dormir fins les sis o les set”.

No s’ha lesionat mai jugant amb el Porreres, però per contrapartia reconeix haver pres substàncies no permeses: “vàrem anar a jugar contra l’Avante i havíem estat tot el vespre de marxa, abans de començar l’encontre tenia molt de mal de queixal i...”

En l’actualitat la situació d’en Joan és bastant diferent: “Si no vaig a entrenar sempre és perquè estic molt esgotat, que es cos no em dóna. No puc aguantar l’entrenament. S’entrenador me comprèn perquè si ell estigués enmig li passaria el mateix. Jug el que trob que he de jugar perquè sé que no ho merec, sé fins on puc arribar”

Fa quatre anys que quan acaba la temporada pensa deixar-ho però sempre hi torna: “des del juny fins al setembre estic en crisi i quinze dies abans de començar tornen creuar-se els cables i dic que enguany ho tornaré provar i torn començar”

Li agradaria poder jugar en un equip d’empreses però l’horari de joc no és compatible amb la de la seva feina d’Apotecari.

...”Això també ho pots apuntar, estic a la farmàcia Llinàs, carrer Arenal, edifici Alboa... ara na Bàrbara ens ha duit el sopar i farem una pausa. fins una altra”

CONCERTS

de

Música Sacra Coral

Setmana Santa - Pasqua 1994

Coral: Sor Francina Aina Cirer" de Sencelles

Director: Marc Vaquer

Coral de Porreres

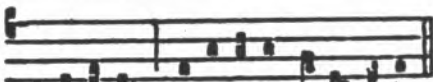
Director: Sebastià Melià

Amics del Cant Gregorià Mallorca

Director: Sebastià Melià

SON CARRIÓ - PALMA - SENCELLES

PORRERES - SINEU

LLELU-IA : * Alle-lú-ia, al-le- lú-ia.

SUPERCREDIT HABITATGE
BANCA MARCH

CASA PRÒPIA EN 5 DIES

FINS AL 80% DEL VALOR
DE TAXACIÓ DE L' HABITATGE

BANCA MARCH

Porreres, ahir i avui

L'evolució urbanística de Porreres

